

Az európai klímarendelet hatása a magyar klímakormányzásra

Huszár András

Nemzeti Közzolgálati Egyetem

DOI: 10.56474/legkor.2022.1.3

A 2021-ben elfogadott Európai Klímarendelet az első olyan jogilag kötelező EU-s dokumentum, amely kimondja, hogy a közösségnek 2050-ig az első klímasemleges régióvá kell válnia a világon. A jogszabály elfogadását több fontos politikai és tudományos esemény készítette elő. A Klímarendelet meghatározó lesz az EU-s döntéshozatalban, ugyanis egyértelműen kijelöli azokat a stratégiai célokat, amelynek az EU-s jogszabályoknak meg kell felelniük. Emellett olyan középtávú célokat is meghatároz, amelyek előfeltételei a hosszú távú célok elérésének, és a legfrissebb tudományos eredmények hatékonyabb becsatornázásának is utat nyit egy európai szintű tudományos tanácsadó testület létrehozásával. Ez az új keretrendszer természetesen a tagállami mozgásteret is jelentősen befolyásolja. A tanulmány azt elemzi, milyen hatásai lehetnek a fenti fejleményeknek tagállami szinten.

A tanulmány a szerzőnek a Magyar Éghajlatváltozási Tudományos Testület által szervezett Első Országos Interdiszciplináris Éghajlatváltozási Tudományos Konferencián, 2021. április 14-én bemutatott előadása alapján készült.

The impact of the European Climate Decree on Hungarian climate governance

The European Climate Law, adopted in 2021, is the first legally binding EU document stating that the community must become the first climate-neutral region in the world by 2050. The adoption of this piece of legislation was prepared by several important political and scientific events. The Climate Law will be a key factor in EU decision-making, as it clearly sets out the strategic objectives that EU legislation must meet. It also sets medium-term goals, which will be the preconditions for the achievement of the long-term goals. It will also ensure to channel the latest scientific results into the decision-making process more effectively by setting up a scientific advisory body at the European level. Of course, this new framework will also have a significant impact on Member States' room for maneuver. The study analyzes the potential impact of these developments at Member State level.

Az éghajlatváltozás már tapasztalható és előre jelzett, egyre fenyegetőbb következményei mára elérték a társadalmak és a döntéshozók ingerküszöbét is. Szinte nincs olyan nemzetközi politikai fórum, ahol ne jelenne meg legalább pár udvarias

megállapítás a téma fontosságát illetően. Ez a folyamat persze nem tegnap kezdődött, de különösen a 2018 októberében megjelent IPCC jelentés és az azt követő klímátüntetések miatt főleg Európában megkerülhetetlen napi politikai

témává emelkedett. A 2019. tavaszi Európai Parlamenti választások nagyrészt arról szölkak, ki tud nagyobbat ígérni „zöld fronton”. A 2019 őszen megalakult, Ursula von der Leyen vezetete Európai Bizottság is a zöld témákat tette a tevékenysége fókuszába. Ennek eredményeképpen jelent meg az átfogó Európai Zöld Megállapodás elnevezésű javaslatcsomag, amely a Bizottság 2024-ig tartó mandátumának központi sorvezetője. A javaslatcsomag egyes elemei alapján a mai napig sorozatban jelennek meg az újabb és újabb jogszabályjavaslatok. Ebben az elemzésben az egyik legfontosabb, már elfogadott jogszabályról, az Európai Klímarendeletről és annak lehetséges hatásairól lesz szó.

Időrendi áttekintés

A tartalmi elemzés előtt érdemes röviden bemutatni, hogyan jutottunk el az Európai Klímarendelet elfogadásig. Az Európai Zöld Megállapodást (angolul European Green Deal, a továbbiakban: EZM) a Bizottság a megalakulása után szinte azonnal, 2019. december 11-én előterjesztette¹. Az időzítés azért is volt kulcsfontosságú, mert az európai állam- és kormányfők mindössze egy nappal később ültek össze annak érdekében, hogy az EZM javaslatcsomagot megalapozó célra rábólintsanak. Óriási volt a nyomás Európa vezető politikusain, hogy a 2019 nyarán először még el nem fogadott² közös EU-s 2050-es klímasegességégi célra igent mondjanak. Ezt a nyomást fokozta az EZM nyilvánosságra hozása is. Végül meg is született a megegyezés a legfelső szinten arról, hogy „az EU a Párizsi Megállapodásban kitűzött célokkal összhangban 2050-re klímasegleges legyen.”³

Ennek a döntésnek a jelentősége nehezen túlbecsülhető, a megértéséhez azonban két fontos körülményt érdemes látni. Ahogy a bevezetőben említettem, az ENSZ Kormányközi Éghajlatváltozási Testülete (a továbbiakban: IPCC) 2018 októberében adta közre a 1,5 °C Globális Felmelegedésről szóló különjelentését⁴. Leegyszerűsítve ez a jelentés mondta ki azt először, hogy ha kb. 2050-ig nem érjük el globális szinten a klímasegesség állapotát⁵, akkor minimális esélyünk lesz arra, hogy a felmelegedés mértékét 1,5 °C alatt

tartsuk az iparosodás előtti szinthez képest. Ez pedig olyan nem kívánatos következményekkel járna, amelyeket a jelentés alaposan részletez. Nagyjából a jelentés közreadásával együtt kezdett egyre nagyobb médiafigyelmet kapni a Greta Thunberg által kezdeményezett „Fridays for Future”⁶ ifjúsági tüntetéssorozat, amely globális méreteket öltött. Ez a két körülmény vezetett el nagyon gyorsan arra az egyébként is zajló, de eredetileg sokkal lassabb ütemű politikai erjedéshez, amelynek alapján a klímasegességégi cél elfogadása Európában elkerülhetetlenné vált.

Az állam- és kormányfők 2019 decemberében nemcsak elfogadták a 2050-es EU-s klímasegességégi célt, hanem „nyugtázták” az Európai Zöld Megállapodásról szóló bizottsági közleményt, és felkérték az Európai Unió Tanácsát, hogy vigye tovább az ezzel kapcsolatos munkát. Ennek a felhatalmazásnak az alapján, az EZM-ben megfogalmazott menetrend szerint az Európai Bizottság 2020 márciusában terjesztette elő az európai klímarendeletrre vonatkozó javaslatát⁷. A szöveg alapján az EU Tanácsa és az Európai Parlament is megkezdte a szokásos rend szerint a javaslat tárgyalását. Ám időközben – tekintettel a 2050-es klímasegességégi cél elfogadására – a Bizottság jelezte, hogy dolgozik egy javaslatcsomagon, ami az új hosszú távú klímasegességégi célhoz igazítja az EU középtávú (2030-as) ÜHG kibocsátáscsökkentési célját. Emiatt pedig a márciusban előterjesztett klímarendelet-javaslat egyes részeit még ki fogja egészíteni. Ez 2020. szeptember 17-én történt meg, amikor a Bizottság közreadta, hogy a korábbi legalább 40%-os kibocsátás-csökkentési célt 55%-ra módosítja, és ennek megfelelően tettek javaslatot a korábbi klímarendeleti javaslat kiegészítésére⁸. Hosszas tárgyalások után 2020. decemberi következtetéseiben az Európai Tanács jóváhagyta az EU megemelt 2030-as célját, vagyis az üvegházhatásúgáz-kibocsátás legalább 55%-os nettó csökkentését 1990-hez képest⁹. Ennek a politikai megállapodásnak az eredményeképpen végül a formális jogalkotási folyamat is le tudott zárulni nem sokkal később. A mind a klímasegességégi, mind a megemelt 2030-as célt tartalmazó európai klímarendelet végső szövegéről 2021. április 21-én állapodott meg egymással

a Tanács és a Parlament tárgyalódelegációja¹⁰, amelyet azóta mindkét szerv formálisan is elfogadott. Jelenleg az európai klímarendelet végső szövege kihirdetés alatt áll¹¹.

Az európai klímarendelet bemutatása

Az európai klímarendelet egy olyan keretjogszabály, amely meghatározza az elkövetkező 30 év EU-s klímapolitikai cselekvését. A 2050-re kitűzött klímasemlegességi cél mellett a következő főbb elemekkel fogadták el a jogszabályt¹² az uniós társjogalkotók:

1. Először is a klímarendelet a 2050 utáni időszakra is vonatkozik, tartalmazza ugyanis azt az elkötelezettséget, hogy az EU 2050 után nettó kibocsátó lesz, vagyis több ÜHG-t köt meg a területén, mint amennyit kibocsát. Ennek mélyebb elemzése túlfeszítené a jelen írás kereteit, ugyanakkor annyit érdemes megjegyezni, hogy ennek a célnak is nagyon nagy jelentősége van. Tudjuk ugyanis, hogy egyes ÜHG gázok sok-sok évig a légkörben maradhatnak, és ezáltal hiába érjük el a klímasemlegesség állapotát, a már korábban kibocsátott gázmennyiség még sokáig fokozza a meleget. Ezért fontos cél az, hogy ne csak az egyensúlyt érjük el a kibocsátások és az elnyelések között, hanem próbáljuk kivonni a feleslegesen a légkörbe került gázokat. Ez a kérdéskör ráadásul összefügg a mesterséges nyelőképességek fejlesztésével is, így látszólag távolinak tűnik 2050-re tekinteni, de a jogalkotók már erre az időszakra is előírták a főbb célt.
2. Az extra hosszú távú kitekintés után térjünk rá a következő tíz évre. Ahogyan arra korábban utaltunk, a jogszabály tartalmazza azt a kötelező célt, hogy 2030-ra az 1990-es szinthez képest legalább 55%-kal kell csökkenteni a nettó üvegházhatásúgáz-kibocsátást. Érdekesség, hogy az EU paradigmaváltást lépett meg azzal, hogy áttért a „bruttó” célról a „nettó” célra. Ez azt jelenti, hogy korábban az ÜHG csökkentési célértékből nem vonták ki az elnyeléseket, azaz azok „abszolút” kibocsátáscsökkentési értékeket jelentettek az 1990-es szinthez képest. Az új 2030-as cél azonban nettó 55%-os csökkentést irányoz elő, ami azt jelenti, hogy a jelenleg elnyelő szektornak számító földhasználati szektor (land use, land use change and forestry, a továbbiakban: LULUCF) nyelőképessége is „beleszámít” a csökkentésbe. Ahogyan arra több környezetvédelmi szervezet is felhívta a figyelmet¹³, ha a korábbi számítást vesszük alapul, akkor az új 2030-as bruttó csökkentési cél jó pár százalékkal az 55% alatt lenne. A nettó cél kétértelműsége, illetve bizonytalansága miatt azonban az uniós intézmények tárgyalói megállapodtak abban, hogy 225 millió tonna CO₂ egyenértékre korlátozzák a 2030-as célkitűzésbe beszámítható kibocsátás-csökkentés mértékét. Így nem lehet majd „önmágában” ÜHG kivonással elérni a 2030-as célt. Mindemellett a szöveg elismeri az EU ÜHG megkötő kapacitás-növelésének fontosságát, amelyet egy ambiciózusabb célokat tartalmazó LULUCF-rendelet révén kíván elérni. Erre is a Bizottság fog hamarosan javaslatot tenni.
3. A rendelet nemcsak 2030. és 2050. évvel foglalkozik, hanem szól a két dátum közötti 2040-es köztes célról is. Erre az utóbbi dátumra vonatkozóan jelenleg még nem létezik külön EU-s kibocsátás-csökkentési cél. Azonban a klímarendelet a Bizottság számára előírja, hogy hat hónappal az első ún. Globális Értékelés¹⁴ után tegyen erre vonatkozó javaslatot. A 2040-es célra vonatkozó javaslattal együtt nyújtja majd be a Bizottság az EU karbon költségvetésére vonatkozó elképzelését a 2030 és 2050 közötti időszakra. A karbonköltségvetés segít majd pontosabban felosztani a 2030 és 2050 közötti 20 éves pályát, mert megmutatja, hogy a 2050-es klímasemlegesség eléréséhez mennyi (hány CO₂ tonna egyenérték) kibocsátható ÜHG esik még ki összesen. Ebből aztán megfelelőbben lehet tervezni a csökkentési szükségleteket és csak egy bizonyos mennyiségű ÜHG kibocsátást „engedélyezni” már az adott időszakban. Vagyis a logika a csökkentés felől megfordul a maximális kibocsátható mennyiség irányába.

4. Megállapodás született arról is, hogy az Európai Környezetvédelmi Ügynökségen belül létrejön egy kifejezetten az éghajlatváltozással foglalkozó európai tudományos tanácsadó testület. Ez az új intézmény 15, különböző nemzetiségű vezető tudományos szakértőből áll majd, akiknek a mandátuma négy évre szól és egyszer újraválaszthatók. Ennek a független testületnek a feladata lesz többek között, hogy értékelje az EU klímapolitikáját, és jelentésesen keresztül javaslatokat fogalmazzon meg. Ez az EU-s szinten új, de számos tagállamban már létező kezdeményezés remélhetőleg még szorosabbá teszi majd a tudomány és a döntéshozatal együttműködését, és erősíti a klímapolitikai döntések tudományos megalapozottságát. Ugyanakkor érdekes lesz látni majd, hogy pontosan hogyan fog együttműködni a gyakorlatban ez az új szerv a döntéshozókkal, mennyiben fogják megfogadni a javaslatokat.
5. A klímarendelet ezen túl nagyobb felhatalmazást ad a Bizottság részére, hogy értékelje a tagállamok és az EU egészének éghajlati teljesítményét. Ha nyilvánvalóvá válik, hogy az EU és a tagállamok nem járnak a megfelelő úton a klímasemlegesség felé, akkor a Bizottság ajánlásokat fog tenni. A tagállamoknak ugyan jogilag nem kötelező végrehajtaniuk ezeket az ajánlásokat, azonban nyilvánosan meg kell indokolniuk miért térnek el azoktól.
6. A klímarendelet tartalmaz rendelkezéseket az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra nézve is, vagyis nem csak kibocsátás-csökkenés fókuszú. Az alkalmazkodásra vonatkozóan szigorúbb rendelkezéseket fogalmaz meg az új jogszabály, mint a korábbi vonatkozó előírások. Minden tagállamnak immár kötelező adaptációs stratégiát készítenie, amelynek figyelembe kell vennie az EU-s alkalmazkodási stratégiát, amit a Bizottság terjeszt elő¹⁵.

Végül, de nem utolsó sorban a klímarendelet előírja általánosságban, hogy az uniós szakpolitikák közötti erős koherenciát kell biztosítani a klímasemlegességi célkitűzés elérése érdekében,

és valamennyi szakpolitikának szolgálnia kell annak elérését. Emellett a jogszabály hivatkozik több alapelvre, amit a végrehajtás során figyelembe kell venni. Ezek közé tartozik az elővigyázatosság és a „szennyező fizet” elve, amelyeket az alapszerződések is tartalmaznak. Az energiahatékonyság az első elv, amely az Energiaunió egyik alapelve szintén szerepel, és végül, de nem utolsó sorban megjelenik a „ne csinálj kárt” elv, amelyet az EZM vezetett be.

Az európai klímarendelet jelentősége és hatása a magyar (tagállami) klímapolitikai tervezésre

Az egyik legizgalmasabb folyamat, ami megfigyelhető az új klímarendelet elfogadása kapcsán, hogy a közös EU-s klímacélok meghatározása az egyhangúságot igénylő Európai Tanácsi (EiT) kompetencia felől elmozdult a pusztán többségi elfogadást igénylő rendes uniós jogalkotás irányába, hiszen az európai klímarendelet egy minősített többséggel elfogadható uniós jogi aktus. Ugyan a szövegekben több helyen is szerepel, hogy az EiT ezirányú kompetenciáját nem érinti az, hogy pl. a Bizottság tesz majd javaslatot a 2040-es célra, egyértelműen látszik a fenti irányba történő elmozdulás szándéka, még ha ez nem is lenne feltétlenül üdvös. A klímapolitikai célok ugyanis nem véletlenül dőltek el eddig a legmagasabb szinten, amit a jogszabály-javaslatok csak leképeztek vagy kibontottak. A klímacélok az egész gazdaságot érintik, így tipikusan témákon átívelő terület, nem egy-egy szakpolitikát dönt el, hanem a kereteket. Így olyan nagypolitikai döntésről van szó, amelyet a legmagasabb szinten is jóvá kell hagyni. Ugyanakkor tisztán jogi szempontból mostantól elég lenne csak a klímarendeletet módosítani többségi szavazással az EU-s klímacél megemlése érdekében, „kihagyva” az állam- és kormányfőket. A rendes jogalkotási szisztéma alkalmazása révén a társjogalkotó és a klímátémában általában meglehetősen ambiciózus Európai Parlament is nagyobb beleszólást kap a legfontosabb célszám meghatározásába. Az együttdöntési eljárás során az egyik legnagyobb vita épp a célszámról zajlott, a Parlament

sokáig kitarzott a 60%-os csökkentési cél mellett. A Tanács és az EiT erejét mutatja azonban, hogy ebből végül nem lett semmi, de nincs garancia arra, hogy a jövőben a Parlament akarata jobban érvényesülhet majd.

A viták során többször felmerült, hogy a klímarendeletnek nemcsak uniós szinten, hanem minden egyes tagállam számára kötelezően is elő kell írni a klímasemlegesség elérését 2050-ig. Ez a felvétel abból a logikából indul ki, hogy a közös EU-s klímasemlegességi cél nehezen képzelhető el úgy, ha nem minden tagállam teljesíti azt önállóan is. Ez ugyanis azt jelentené, hogy egyes államoknak mások helyett kompenzálniuk kellene a kibocsátásokat, ami hosszú távon nem fenntartható, különösen, hogy az EU a fentebb bemutatottak szerint nettó elnyelő kíván lenni 2050 után. Ugyanakkor szintén érezhető az a trend, hogy EU-s szinten immár még nagyobb lesz a befolyás a tagállami célok meghatározásába és azok megvalósításába is. Ezt az is alátámasztja, hogy a Bizottság ajánlásokat fog tenni a tagállamoknak, ha úgy látja „nem tesznek eleget”. Ezek most még jogilag nem kötelezők, de eljutottunk az intézkedések pusztá kommunikálásától az ajánlások irányába, és a folyamat könnyen az előírás felé is elmozdulhat, legalábbis bizonyos esetekben. A tagállamok már így is magyarázkodni lesznek kénytelenek, ha nem teljesítik a Bizottság ajánlásait. Ez egyfelől érthető, ha komolyan akarjuk teljesíteni a célokat, de másfelől kérdéses, a Bizottság mennyire tudja megfelelően figyelembe venni a tagállamok közötti különbségeket. Különösen a kelet-

európai tagállamok hivatkoznak erre, illetve arra, hogy az alapszerződésben rögzített joguk, hogy maguk határozzák meg az energiamixüket.

Kedvező fejlemény, hogy a politikai döntéshozatal erősebb és közvetlenebb tudományos támogatást kap az Európai Tudományos Klímaügyi Tanácsadó Testület (angolul: European Scientific Advisory Board on Climate Change, a továbbiakban: Tudományos Tanácsadó Testület) felállításával. A Tudományos Tanácsadó Testület 15 tagból fog állni, a tagokat nyílt kiválasztási eljárást követően négy évre választja ki az Európai Környezetvédelmi Ügynökség által felkért bizottság, ez az eljárás jelenleg folyamatban van¹⁶. Legfeljebb két tag lehet ugyanannak a tagállamnak az állampolgára. A Tudományos Tanácsadó Testület tagjainak kiválasztása során törekednek a változatos tudományági és ágazati szakértelem, valamint a nemek közötti és a földrajzi egyensúly biztosítására. A Tudományos Tanácsadó Testület tagjai tisztségüket a tagállamoktól és az uniós intézményektől függetlenül látják el.

A klímarendelet alapján¹⁷ a Tudományos Tanácsadó Testület feladatai közé tartozik majd:

- tudományos tanácsadás és jelentések kiadása a már meglévő és javasolt európai uniós intézkedésekről, éghajlati célokról, valamint ezeknek a klímarendelet célkitűzéseivel és az Európai Unió Párizsi Megállapodás szerinti nemzetközi kötelezettségvállalásaival való összhangjáról;
- hozzájárulás a független tudományos ismeretek elterjesztéséhez a modellezés, a nyomon követés, a kutatás és innováció területén;
- az Európai Unió éghajlat-politikai céljainak sikeres eléréséhez szükséges intézkedések és lehetőségek meghatározása;
- az éghajlatváltozással és annak hatásaival kapcsolatos társadalmi tudatosság növelése, valamint az Európai Unión belüli tudományos testületek közötti párbeszéd és együttműködés ösztönzése.

Mondható, hogy a tudomány elvileg politika független, de pl. az európai kutatási pénzek elosztása vagy az IPCC-ben a kelet-európai kutatók jelenléte meglehetősen egyenlőtlen a nyugat-európaiak javára. Biztosítani kell tehát a valódi földrajzi és kutatás-területi egyensúlyt is majd a testület összeállításakor. Fontos részletszabály lesz, hogy a testület által készített ajánlások milyen eljárás keretében kerülnek az európai döntéshozatal asztalára. Mennyire lesz erős befolyása a testület javaslatainak, és vajon mennyiben követik a testület felállítását nemzeti tanácsadó testületek felállítása, ahogyan arra több javaslat is érkezett.

Végül az alkalmazkodási politikák nagyobb összehangolása felé is elmozdulás történt. Ez azért is kedvező folyamat, mert ugyan az egyes kihívások eltérők a különböző területek között, de ezek gyakran nem az ország-, hanem sokkal inkább a természeti határokat követik. A megfelelő fellépés érdekében viszont össze kell hangolni az egyes intézkedéseket, hogy a lehető legnagyobb előny származhasson belőlük.

Összegzés

Az európai klímarendelet elfogadásával az EU klímapolitikája újabb mérföldkőhöz érkezett. Eddig a közös klímacélok nem voltak egy átfogó kötelező jogszabályban rögzítve, és nem voltak „mindenek fölé” helyezve. Az európai klímarendelet egy olyan keretjogszabály, amely a Bizottság által a továbbiakban előterjesztett szakpolitikai javaslatok alapjául szolgál majd. Ennek következtében a tagállamok, így Magyarország mozgásteret is némileg tovább szűkül, de egyelőre még őrzi azokat a kompetenciákat, amelyek által reflektálhat nemzeti sajátosságaira. Ugyanakkor a klímacélok és azok meghatározása „visszavonhatatlanul” közősek lettek, és ez egyre inkább így lesz a végrehajtási eszközök terén is.

Hivatkozásjegyzék

¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_19_6691

² <https://www.politico.eu/article/eu-leaders-fail-to-commit-to-climate-neutrality-by-2050/>

³ <https://www.consilium.europa.eu/media/41781/12-euco-final-conclusions-hu.pdf>

⁴ <https://www.ipcc.ch/2018/10/10/ipcc-presents-findings-of-the-special-report-on-global-warming-of-1-5c-at-event-to-discuss-viet-nams-response-to-climate-change/>

⁵ Ez azt az állapot jelenti, amelynek során az emberi tevékenységből származó üvegházhatású gáz kibocsátások egyensúlyba kerülnek az elnyelő kapacitásokkal, vagyis a légkörben nem nő tovább az ÜHG mennyiség.

⁶ <https://fridaysforfuture.org/>

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0080&from=EN>

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0563&from=EN>

⁹ <https://www.consilium.europa.eu/media/47296/1011-12-20-euco-conclusions-en.pdf>

¹⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_1828

¹¹ A kézirat lezárásnak napja 2021. június 22.

¹² A jelenleg elérhető legfrissebb szöveg itt található: <https://www.consilium.europa.eu//media/49461/st08440-en21.pdf>

¹³ <https://mk0eeborgicuyuctuf7e.kinstacdn.com/wp-content/uploads/2020/09/The-EU-2030-climate-target-NGO-views.pdf>

¹⁴ A Párizsi Megállapodás keretében sorra kerülő Globális Értékelés célja a Párizsi Megállapodás végrehajtásának számbavétele, a világ kollektív előrehaladásának értékelése a megállapodás hosszú távú céljainak elérése felé. Az első GST-re 2021 és 2023 között kerül sor, és a folyamatot ezt követően 5 évente megismétlik.

¹⁵ Ennek előterjesztése 2021 februárjában meg is történt (lásd: https://ec.europa.eu/clima/policies/adaptation/what_en), és a Tanács a 2021. június 10-i ülésén támogatta is azt (lásd: https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/06/10/council-endorses-new-eu-strategy-on-adaptation-to-climate-change/?utm_source=dsms-auto&utm_medium=email&utm_campaign=Council+endorses+new+EU+strategy+on+adaptation+to+climate+change)

¹⁶ <https://www.eea.europa.eu/about-us/climate-advisory-board/call-for-expressions-of-interest>

¹⁷ Európai Klímarendelet 3. cikk (2) bekezdés